**PREZES**
**URZĘDU OCHRONY**
**KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**
**DELEGATURA URZĘDU OCHRONY**
**KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**
**w Warszawie**

**RWA-61-11/12/ZT**

Warszawa, dn. 31 grudnia 2012 r.

**DECYZJA Nr RWA-56/2012**

**I.** Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

**uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych Spółki Akcyjnej z siedzibą w Sopocie polegające na stosowaniu we wzorcu umownym „*Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne”* postanowienia o treści:

*„Pismo skierowane przez Towarzystwo do Oszczędzającego pod ostatni znany Towarzystwu adres, wywiera skutki prawne po upływie 30 dni od dnia wysłania, nawet jeśli adresat nie zapoznał się z treścią pisma”,*

które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. $479^{45}$ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.) – **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 października 2011 r.**

**II.** Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

**uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Towarzystwa Ubezpieczeń na Życie Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych Spółki Akcyjnej z siedzibą w Sopocie polegające na stosowaniu we wzorcu

umownym „*Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne”* postanowienia o treści:

> *„W okresie Karencji, o której mowa w § 11 ust. 6, oprócz sytuacji wskazanych w ust. 1, Towarzystwo ogranicza odpowiedzialność do kwoty równej Wartości Polisy, w przypadku śmierci Oszczędzającego w następstwie Nieszczęśliwego Wypadku będącej wynikiem: 1) uprawiania przez Oszczędzającego amatorsko lub wyczynowo niebezpiecznych sportów, takich jak: (...)”*,

które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. $479^{45}$ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.) – **i nakazuje zaniechanie jej stosowania**.

**III.** Na podstawie art. 26 ust. 2 w związku z art. 27 ust. 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

**nakłada się** na Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych Spółkę Akcyjną z siedzibą w Sopocie **obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia wskazanego w punkcie II sentencji decyzji** poprzez przesłanie do konsumentów, z którymi trwają stosunki umowne zawiązane na podstawie wzorca *„Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne”*, w terminie 2 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, propozycji podpisania aneksów do zawartych umów – które będą uwzględniać zmiany umowy eliminujące naruszenie określone w punkcie II sentencji decyzji, wskazując jako przyczynę złożonej propozycji aneksowania umowy obowiązek nałożony przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

**IV.** Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

**nakłada się** na Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych Spółkę Akcyjną z siedzibą w Sopocie:

1) **karę pieniężną** w wysokości **8 590 zł** (słownie: osiem tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia określonego w **pkt. I** sentencji niniejszej decyzji;
2) **karę pieniężną** w wysokości **25 769 zł** (słownie: dwadzieścia pięć tysięcy siedemset sześćdziesiąt dziewięć złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia określonego w **pkt. II** sentencji niniejszej decyzji.

**V.** Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. 2000 r., Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w zw. z art. 83 ustawy

z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

**umarza się** jako bezprzedmiotowe postępowanie wszczęte w związku z podejrzeniem, że Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych Spółka Akcyjna z siedzibą w Sopocie stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, polegającą na stosowaniu we wzorcu umownym wykorzystywanym przy zawieraniu umów o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści:

*„Zmiana wysokości opłat nie powoduje zmiany warunków, na jakich umowa o prowadzenie IKE została zawarta i nie wymaga zmiany umowy o prowadzenie IKE”,*

które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. $479^{45}$ kodeksu postępowania cywilnego.

## UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie (dalej także: Prezes UOKiK, Prezes Urzędu, Delegatura UOKiK w Warszawie) przeprowadził postępowanie wyjaśniające (sygn.: RWA-401-1/11/ZT/AŻ) mające na celu:

I. ustalenie, czy we wzorcach umów przedkładanych konsumentom do podpisu przez wybrane podmioty rynku finansowego oferujące produkty służące dobrowolnemu, dodatkowemu oszczędzaniu na przyszłą emeryturę znajdują się zapisy mogące naruszać przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co uzasadniałoby wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;

II. ustalenie, czy we wzorcach umów przedkładanych konsumentom do podpisu przez wybrane podmioty rynku finansowego oferujące produkty służące dobrowolnemu, dodatkowemu oszczędzaniu na przyszłą emeryturę znajdują się zapisy mogące naruszać chronione prawem interesy konsumentów, co uzasadniałoby podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach – Kodeksie cywilnym oraz w Kodeksie postępowania cywilnego;

III. badanie rynków, na których oferowane są przez przedsiębiorców produkty służące dobrowolnemu, dodatkowemu oszczędzaniu na przyszłą emeryturę.

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu wezwał m.in. Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych Spółkę Akcyjną z siedzibą w Sopocie (dalej: TUnŻ SKOK lub Spółka) do przekazania wszystkich wzorców umownych dotyczących Indywidualnych Kont Emerytalnych (dalej także: IKE) stosowanych w obrocie z konsumentami na dzień 1 lipca 2011 r. wraz ze wskazaniem, od kiedy są one stosowane. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu Spółka przedłożyła m.in. wzorzec umowny zatytułowany: *„Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne”*.

Analiza ww. dokumentu wykazała, iż Spółka w stosunkach z konsumentami posługuje się wzorcem umownym dotyczącym indywidualnych kont emerytalnych zawierającym w swojej treści niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. $385^1$ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm., dalej: k.c.), uznane prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: także SOKiK) za niedozwolone i wpisane do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. $479^{45}$ Kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm., dalej: k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Prezes Urzędu postanowieniem z dnia 30 stycznia 2012 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem, iż TUnŻ SKOK stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, polegającą na stosowaniu we wzorcu umownym wykorzystywanym przy zawieraniu umów o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowień, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. $479^{45}$ k.p.c. (dalej: rejestr niedozwolonych postanowień wzorców umowy), o następującej treści:

1. *„Zmiana wysokości opłat nie powoduje zmiany warunków, na jakich umowa o prowadzenie IKE została zawarta i nie wymaga zmiany umowy o prowadzenie IKE”,*
2. *„Pismo skierowane przez Towarzystwo do Oszczędzającego pod ostatni znany Towarzystwu adres, wywiera skutki prawne po upływie 30 dni od dnia wysłania, nawet jeśli adresat nie zapoznał się z treścią pisma”,*
3. *„W okresie Karencji, o której mowa w § 11 ust. 6, oprócz sytuacji wskazanych w ust. 1, Towarzystwo ogranicza odpowiedzialność do kwoty równej Wartości Polisy, w przypadku śmierci Oszczędzającego w następstwie Nieszczęśliwego Wypadku będącej wynikiem: 1) uprawiania przez Oszczędzającego amatorsko lub wyczynowo niebezpiecznych sportów, takich jak: (...)”*,

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2012 r. Prezes UOKiK zaliczył w poczet dowodów w niniejszym postępowaniu następujące dokumenty uzyskane w ramach prowadzonego postępowania wyjaśniającego o sygn. RWA-401-1/11/ZT/AŻ:

1) pismo TUnŻ SKOK z dnia 9 września 2011 r. wraz z załączonym wzorcem umowy o nazwie „*Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”*,
2) pismo TUnŻ SKOK z dnia 21 listopada 2011 r. stanowiące odpowiedź na wezwanie Prezesa Urzędu z dnia 9 listopada 2011 r.

Zawiadamiając Spółkę o wszczęciu przedmiotowego postępowania oraz o zaliczeniu w poczet dowodów w tym postępowaniu ww. dokumentów, Prezes UOKiK wezwał ją do przekazania wskazanych w piśmie dokumentów jak również do ustosunkowania się do zarzutów przedstawionych w sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania.

Odpowiadając na zawiadomienie Prezesa Urzędu o wszczęciu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Spółka pismem z dnia 16

lutego 2012 r. zajęła stanowisko w odniesieniu do zarzutów zawartych w postanowieniu z dnia 30 stycznia 2012 r. TUnŻ SKOK uznało zasadność postawionych zarzutów przyznając, że zakwestionowane przez Prezesa UOKiK klauzule są zbieżne z postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Jednocześnie, powołując się na art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Spółka poinformowała, że zobowiązała się podjąć działania zmierzające do zapobieżenia powyższym naruszeniom.

W odniesieniu do zarzutów określonych w punkcie 1 i 2 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania TUnŻ SKOK wskazało, że uchwałą Zarządu Spółki z dnia 29 sierpnia 2011 r. zdecydowano o modyfikacji *„Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”* w sposób zapewniający wyeliminowanie z ich treści zakwestionowanych postanowień. Spółka poinformowała, że stosowne zmiany wzorca umowy weszły w życie z dniem 1 października 2011 r. Dodatkowo, zgodnie z oświadczeniem TUnŻ SKOK, wskazane zmiany zostały wprowadzone również do obowiązujących umów ubezpieczenia IKE. Spółka przedstawiła również argumentację, która ma przemawiać za możliwością wydania przez Prezesa UOKiK decyzji w oparciu o art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, pomimo zaniechania przez TUnŻ SKOK stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów przed wszczęciem postępowania w tej sprawie.

Natomiast w odniesieniu do zarzutu postawionego w punkcie 3 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania TUnŻ SKOK zadeklarowało, że zakwestionowana klauzula, która w dalszym ciągu znajduje się w treści wzorca umowy, zostanie przeredagowana tak, aby nie pozostawała zbieżna z żadnym z postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Zgodnie z oświadczeniem Spółki zmiana *„Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”* w tym zakresie nastąpi na mocy odpowiedniej uchwały, która zostanie podjęta w terminie 1 miesiąca po zaakceptowaniu przez Prezesa Urzędu zaproponowanej przez Spółkę nowej treści postanowienia.

W piśmie z dnia 17 września 2012 r., Spółka przekazała wartość przychodów za rok 2011 (tj. sumę składek przypisanych brutto w roku obrotowym wykazaną w technicznym rachunku ubezpieczeń za rok 2011). Ponadto, TUnŻ SKOK poinformowało, od kiedy rozpoczęło stosowanie w *„Ogólnych warunkach indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”* każdej z zakwestionowanych przez Prezesa Urzędu klauzul.

Dodatkowo, TUnŻ SKOK w piśmie z dnia 8 października 2012 r. wyjaśniło, że w praktyce nigdy nie skorzystało z klauzul zakwestionowanych przez Prezesa UOKiK w punkcie 1 i 3 postanowienia z dnia 30 stycznia 2012 r. o wszczęciu postępowania. W ocenie Spółki, niepowoływanie się na ww. klauzule w relacjach z konsumentami stanowiło w istocie wyeliminowanie skutków naruszenia w tym zakresie.

Prezes Urzędu pismem z dnia 30 października 2012 r. zawiadomił TUnŻ SKOK o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie. Strona nie skorzystała z przysługującego jej uprawnienia.

**Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:**

TUnŻ SKOK zostało wpisane do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. wykonywanie działalności ubezpieczeniowej w zakresie ubezpieczeń na życie, w tym związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, oraz działalności wspomagającej ubezpieczenia i fundusze emerytalne.

Przy zawieraniu umów z klientami, będącymi konsumentami w rozumieniu art. $22^1$ k.c., tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnych niezwiązanych bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą, Spółka posługuje się wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c.

Spółka stosuje wzorzec umowny zatytułowany: „*Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”*. Prezes Urzędu ustalił, że TUnŻ SKOK wykorzystuje w tym wzorcu postanowienia o treści:

1) *„Zmiana wysokości opłat nie powoduje zmiany warunków, na jakich umowa o prowadzenie IKE została zawarta i nie wymaga zmiany umowy o prowadzenie IKE”* (§ 27 ust. 4 wzorca) – od dnia 1 stycznia 2006 r.,

2) *„Pismo skierowane przez Towarzystwo do Oszczędzającego pod ostatni znany Towarzystwu adres, wywiera skutki prawne po upływie 30 dni od dnia wysłania, nawet jeśli adresat nie zapoznał się z treścią pisma”* (§ 40 ust. 4 wzorca) – od dnia 1 września 2004 r.,

3) *„W okresie Karencji, o której mowa w § 11 ust. 6, oprócz sytuacji wskazanych w ust. 1, Towarzystwo ogranicza odpowiedzialność do kwoty równej Wartości Polisy, w przypadku śmierci Oszczędzającego w następstwie Nieszczęśliwego Wypadku będącej wynikiem: 1) uprawiania przez Oszczędzającego amatorsko lub wyczynowo niebezpiecznych sportów, takich jak: (...)”* (§ 12 ust. 2 pkt 1 wzorca) – od dnia 1 listopada 2010 r..

Prezes Urzędu ustalił również, że w rejestrze niedozwolonych postanowień wzorców umowy zamieszczone zostały postanowienia o treści:

1. *„Zmiana wysokości stawek prowizji i opłat przez Bank nie stanowi zmiany warunków Umowy"* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 14 października 2010 roku (sygn. akt XVII AmC 1502/09) i wpisane w dniu 11 kwietnia 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2267;

2. *„Bank zastrzega sobie możliwość zmiany wysokości stawek pobieranych prowizji i opłat w trakcie Umowy. Zmiana wysokości stawek prowizji i opłat przez Bank nie stanowi zmiany warunków Umowy"* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 18 stycznia 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 1831/09) i wpisane w dniu 11 kwietnia 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2262;

3. *„W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 16 kwietnia 2007 roku (sygn. akt XVII AmC 43/06) i wpisane w dniu 11 lipca 2007 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 1207;

4. *„Wszelka korespondencja wysyłana jest przez Bank na wskazany przez posiadacza rachunku adres do korespondencji i uważa się ją za doręczoną po upływie 14 dni od daty jej wysłania przez Bank”*– postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 1 grudnia 2010 roku (sygn. akt XVII AmC 1789/09) i wpisane dnia 28 lutego 2010 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2208;

5. *„Wszelkie pisma kierowane przez Bank do posiadacza rachunku według ostatnich danych i na ostatni wskazany przez niego adres uważa się za skutecznie doręczone”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 10 lutego 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 730/10) i wpisane w dniu 14 czerwca 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2360;

6. *„Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego Osoba ubezpieczona poniosła śmierć, został spowodowany lub miał miejsce w bezpośrednim następstwie uprawiania przez Osobę ubezpieczoną niebezpiecznych sportów, takich jak sporty lotnicze, w tym spadochroniarstwo i baloniarstwo, sporty wspinaczkowe i speleologia, sporty motorowe i motorowodne, skoki na gumowej linie, nurkowanie na głębokość większą niż 10m”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 6 kwietnia 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 144/10) wpisane w dniu 19 września 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2522.

W toku postępowania, w piśmie z dnia 16 lutego 2012 r., Spółka uznała zasadność zarzutów postawionych jej w postanowieniu z dnia 30 stycznia 2012 r. o wszczęciu postępowania. TUnŻ SKOK podzieliło pogląd Prezesa UOKiK o zbieżności zakwestionowanych postanowień z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Prezes Urzędu ustalił, że Spółka, w zakresie punktu 1 i 2 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania, dokonała modyfikacji wzorca umowy *„Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”*. Uchwałą Zarządu Spółki z dnia 29 sierpnia 2011 r., począwszy od dnia 1 października 2011 r., postanowienie § 27 ust. 4 ww. wzorca umowy o treści: *„Zmiana wysokości opłat nie powoduje zmiany warunków, na jakich umowa o prowadzenie IKE została zawarta i nie wymaga zmiany umowy o prowadzenie IKE”* (wraz z postanowieniem § 27 ust. 3 o treści: *„Każdorazowo Towarzystwo poinformuje Oszczędzającego o zmianie wysokości opłat”*) zostało zastąpione postanowieniem o brzmieniu: *„O zmianie wysokości opłat, o których mowa w ust. 1-2, Towarzystwo każdorazowo poinformuje Oszczędzającego przed wprowadzeniem tych zmian, a Oszczędzający ma prawo do wypowiedzenia umowy o prowadzenie IKE zgodnie z zasadami określonymi w OWU”*. Zgodnie z ustaleniami Prezesa UOKiK, na mocy tej samej uchwały,

również począwszy od dnia 1 października 2011 r., z ww. wzorca umowy zostało wykreślone postanowienie § 40 ust. 4 o treści: *„Pismo skierowane przez Towarzystwo do Oszczędzającego pod ostatni znany Towarzystwu adres, wywiera skutki prawne po upływie 30 dni od dnia wysłania, nawet jeśli adresat nie zapoznał się z treścią pisma”*. Prezes Urzędu oparł ustalenia faktyczne w powyższym zakresie na przedłożonej przez TUnŻ SKOK uchwale Zarządu Spółki z dnia 29 sierpnia 2011 r. w przedmiocie zatwierdzenia i wprowadzenia do stosowania z dniem 1 października 2011 r. zmienionych „*Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”*. Ponadto, Prezes Urzędu uznał za wiarygodne oświadczenie Spółki, zgodnie z którym przedmiotowe zmiany zostały wprowadzone również do obowiązujących umów ubezpieczenia IKE. Tym samym Prezes UOKiK ustalił, że TUnŻ SKOK z dniem 1 października 2011 r., w zakresie punktu 2 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania, zaprzestało stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Z kolei w zakresie punktu 3 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania Prezes Urzędu ustalił, że TUnŻ SKOK deklaruje wolę zmiany zakwestionowanej klauzuli § 12 ust. 2 pkt 1 *„Ogólnych warunków indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne”* o treści: *„W okresie Karencji, o której mowa w § 11 ust. 6, oprócz sytuacji wskazanych w ust. 1, Towarzystwo ogranicza odpowiedzialność do kwoty równej Wartości Polisy, w przypadku śmierci Oszczędzającego w następstwie Nieszczęśliwego Wypadku będącej wynikiem: 1) uprawiania przez Oszczędzającego amatorsko lub wyczynowo niebezpiecznych sportów, takich jak: (...)”*, poprzez nadanie jej brzmienia: *„W okresie Karencji, o której mowa w § 11 ust. 6, oprócz sytuacji wskazanych w ust. 1, Towarzystwo ogranicza odpowiedzialność do kwoty równej Wartości Polisy, w przypadku śmierci Oszczędzającego w następstwie Nieszczęśliwego Wypadku będącej wynikiem: 1) uprawiania przez Oszczędzającego amatorsko lub wyczynowo następujących niebezpiecznych sportów: (...)”*. Spółka oświadczyła, że uchwali przedmiotową zmianę wzorca umowy w terminie 1 miesiąca po zaakceptowaniu przez Prezesa Urzędu proponowanej treści postanowienia. Zatem, w zakresie punktu 3 sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania, Prezes UOKiK ustalił, że TUnŻ SKOK złożyło zobowiązanie do podjęcia określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom zbiorowych interesów konsumentów, o którym mowa w art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

**Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu zważył, co następuje:**

**<u>Naruszenie interesu publicznego</u>**

Podstawą do rozstrzygania sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa UOKiK, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło, pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów

przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa UOKiK, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Spółki. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

**Naruszenie zakazu z art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów**

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość kontroli przez Prezesa UOKiK działań przedsiębiorców podejmowanych w stosunkach prawnych z konsumentami, wprowadzając mechanizmy ochrony tzw. zbiorowych interesów konsumentów. Definiując w art. 4 pkt 12 pojęcie konsumenta ustawa odsyła do art. $22^1$ k.c., zgodnie z którym konsumentem jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Materialnoprawną podstawę do oceny działań przedsiębiorcy w powyższym aspekcie stanowi przepis art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z jego ust. 1, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy (art. 24 ust. 2 ustawy). Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów (art. 24 ust. 3 ustawy). Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców.

Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił: stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Jak wynika z powyższego, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy przesłanki:

1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
2) działanie to jest bezprawne;
3) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

**1) Status przedsiębiorcy**

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z jej art. 4 pkt 1, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.), a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną,

a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 – na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

TUnŻ SKOK jest spółką prawa handlowego wpisaną do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000014478, prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą polegającą m.in. na wykonywaniu działalności ubezpieczeniowej w zakresie ubezpieczeń na życie, w tym związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, oraz działalności wspomagającej ubezpieczenia i fundusze emerytalne. Nie ulega zatem wątpliwości, iż posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Oznacza to, że przy wykonywaniu działalności gospodarczej Spółka podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

**2) Bezprawność działania**

Drugą z przesłanek koniecznych dla stwierdzenia naruszenia art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest bezprawność działań podejmowanych przez przedsiębiorcę.

Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co do zasady, nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Przepisy te w większości mają bowiem charakter procesowy. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktów prawa powszechnie obowiązującego, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność, do której odwołał się ustawodawca definiując pojęcie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zatem rozumieć jako sprzeczność z prawem. Jako sprzeczne z prawem kwalifikuje się zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, a także w umowie międzynarodowej oraz akcie prawa unijnego, mających bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są nadto: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnoprawnym, zawartymi w aktach normatywnych z zakresu prawa cywilnego i administracyjnego. Przedsiębiorca dopuszcza się zatem działań

sprzecznych z prawem wówczas, gdy podejmuje działania niezgodne z przepisami, jak i wtedy, gdy nie dopełnia ciążącego na nim prawnego obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy, a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Jak zostało wskazane powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy wynika, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Niemniej, ustawa w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne – mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Jak wskazał SOKiK w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (stanowiący odpowiednik art. 24 ust. 2 obecnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do ww. rejestru stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Rejestr niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzony jest przez Prezesa UOKiK na podstawie wydawanych przez SOKiK prawomocnych wyroków, uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. $479^{45}$ § 2 k.p.c.). Przepis art. $479^{45}$ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności rejestru. Oznacza to, że rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, tzn. każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów.

Stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, jest prawnie zakazane. Zgodnie z art. $479^{43}$ k.p.c., prawomocny wyrok SOKiK wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, przytaczający treść postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy. Przywołany przepis rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Jak podnosi się w piśmiennictwie, przepis ten *dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciw wszystkim. Przepis ten wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes*[1].

[1] H. Ciepła, [w:] K. Piasecki [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Warszawa 2001, s. 249.

Należy podkreślić również, że art. $479^{43}$ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok SOKiK ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii podmiotów nim objętych. Zatem zgodnie z regułą *lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który zakwestionowaną klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umowne. Oznacza to, że od chwili wpisania klauzuli uznanej wyrokiem SOKiK za niedozwolone postanowienie umowne do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK żaden z uczestników obrotu prawnego nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) SN jednoznacznie rozstrzygnął, że *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. $479^{45}$ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów*. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy przez przedsiębiorcę, który nie był stroną postępowania sądowego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w wyniku którego dana klauzula została wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy również podkreślić, że dla uznania, że klauzula stanowiąca przedmiot postępowania przed Prezesem UOKiK oraz klauzula wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy są tożsame w treści, nie jest konieczna literalna identyczność porównywanych postanowień. Zabiegi stylistyczne, polegające na przestawieniu szyku zdania, zmianie użytych wyrazów czy zastosowaniu synonimów, nie eliminują bowiem abuzywnego charakteru danego postanowienia. W celu uznania postanowień za tożsame wystarczy, żeby hipoteza klauzuli kwestionowanej w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. Pogląd powyższy należy uznać za ugruntowany również w orzecznictwie. W wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 46/04) SOKiK wskazał, iż nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem SOKiK, cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame. Stanowisko to znalazło także potwierdzenie w uchwale SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której SN argumentował, iż *stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru*.

W celu wykazania bezprawności działań przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

Odnosząc powyższe zważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, co następuje.

**a) Ad I sentencji decyzji**

TUnŻ SKOK w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu umownym pod nazwą *„Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne”* zawarło postanowienie o brzmieniu:

*„Pismo skierowane przez Towarzystwo do Oszczędzającego pod ostatni znany Towarzystwu adres, wywiera skutki prawne po upływie 30 dni od dnia wysłania, nawet jeśli adresat nie zapoznał się z treścią pisma”.*

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienie to jest zbieżne z treścią następujących postanowień, uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu i wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy:

1. *„W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 16 kwietnia 2007 roku (sygn. akt XVII AmC 43/06) i wpisane w dniu 11 lipca 2007 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 1207;
2. *„Wszelka korespondencja wysyłana jest przez Bank na wskazany przez posiadacza rachunku adres do korespondencji i uważa się ją za doręczoną po upływie 14 dni od daty jej wysłania przez Bank”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 1 grudnia 2010 roku (sygn. akt XVII AmC 1789/09) i wpisane dnia 28 lutego 2010 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2208;
3. *„Wszelkie pisma kierowane przez Bank do posiadacza rachunku według ostatnich danych i na ostatni wskazany przez niego adres uważa się za skutecznie doręczone”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 10 lutego 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 730/10) i wpisane w dniu 14 czerwca 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2360.

W uzasadnieniu do wyroku z dnia 16 kwietnia 2007 r., sygn. akt XVII AmC 43/06, SOKiK wskazał m.in., że zakwestionowane postanowienie przyznaje kontrahentowi konsumenta uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, a zatem stanowi odpowiednik niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. $385^3$ pkt 9 k.c. Otóż to przedsiębiorca, jako twórca wzorca umowy, wprowadzając do niego rozpatrywaną klauzulę, decyduje o skuteczności doręczeń oraz wynikających z tego konsekwencjach prawnych. Takie działanie może naruszać obowiązujące w obrocie dobre obyczaje. Zdaniem Sądu przedmiotowe postanowienie narusza również standardy prawne wynikające z przepisów k.c. Jest ono bowiem sprzeczne z treścią art. 61 § 1 k.c., zgodnie z którym, oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. W razie wątpliwości, co do skuteczności złożonego oświadczenia woli podmiotem właściwym do rozstrzygnięcia tej kwestii jest sąd, a nie przedsiębiorca.

Postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu w niniejszym postępowaniu, mimo niewielkich odmienności użytych słów, jest tożsame z klauzulami wpisanymi do rejestru co do skutku i celu tj. w zakresie oceny przez TUnŻ SKOK skuteczności składanych oświadczeń woli oraz przerzucenia na konsumenta ryzyka związanego z doręczeniami kierowanej do niego korespondencji.

Wskazane okoliczności pozwalają na przyjęcie, że tożsamość kwestionowanej klauzuli i postanowień wpisanych do rejestru została udowodniona.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie I sentencji decyzji.

**b) Ad II sentencji decyzji**

TUnŻ SKOK w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu umownym pod nazwą *„Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne”* zawarło postanowienie o brzmieniu:

*„W okresie Karencji, o której mowa w § 11 ust. 6, oprócz sytuacji wskazanych w ust. 1, Towarzystwo ogranicza odpowiedzialność do kwoty równej Wartości Polisy, w przypadku śmierci Oszczędzającego w następstwie Nieszczęśliwego Wypadku będącej wynikiem: 1) uprawiania przez Oszczędzającego amatorsko lub wyczynowo niebezpiecznych sportów, takich jak: (...)”*.

Zdaniem Prezesa Urzędu, postanowienie to jest zbieżne z treścią następującego postanowienia, uznanego za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu i wpisanego do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy:

*„Towarzystwo nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego Osoba ubezpieczona poniosła śmierć, został spowodowany lub miał miejsce w bezpośrednim następstwie uprawiania przez Osobę ubezpieczoną niebezpiecznych sportów, takich jak sporty lotnicze, w tym spadochroniarstwo i baloniarstwo, sporty wspinaczkowe i speleologia, sporty motorowe i motorowodne, skoki na gumowej linie, nurkowanie na głębokość większą niż 10m”* – postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z 6 kwietnia 2011 roku (sygn. akt XVII AmC 144/10) wpisane w dniu 19 września 2011 roku do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy prowadzonego przez Prezesa UOKiK pod numerem 2522.

W uzasadnieniu do ww. wyroku SOKiK wskazał, iż nie jest wystarczające przykładowe wyliczenie sportów niebezpiecznych. Otwarty katalog sportów niebezpiecznych sprawia, że jedynie od woli i interpretacji przedsiębiorcy zależy, jakie sporty uzna za niebezpieczne. Nie jest więc jasne, a w zasadzie w ogóle nie wiadomo, jakimi kryteriami mają posługiwać się ubezpieczony i ubezpieczyciel przy ocenie, czy dane zachowanie jest uprawianiem niebezpiecznego sportu. Ustalenie takich kryteriów leży w gestii przedsiębiorcy. Zdaniem Sądu, powoduje to, że przedsiębiorca ma całkowitą dowolność w ustaleniu okoliczności, jakie zwalniają go od odpowiedzialności na podstawie postanowienia wzorca, co wypełnia przesłanki określone w art. $385^1$ i art. $385^3$ pkt 9 k.c.

Zakwestionowana przez Prezesa UOKiK klauzula, podobnie jak powołane wyżej postanowienie z rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, nie precyzuje okoliczności, które stanowiłyby przesłankę zwolnienia TUnŻ SKOK z odpowiedzialności względem konsumenta, przez co pozbawia tego ostatniego możliwości ustalenia zakresu odpowiedzialności Spółki w momencie zawierania umowy.

Wskazane okoliczności pozwalają na przyjęcie, że tożsamość kwestionowanej klauzuli i postanowień wpisanych do rejestru została udowodniona.

Wymaga wyjaśnienia, że podnoszone przez Spółkę argumenty, iż wskazane w pkt II sentencji decyzji postanowienie nie zostało przez nią nigdy zastosowane w ramach

wykonywania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – Indywidualne Konto Emerytalne, nie zmieniają poczynionej przez Prezesa Urzędu oceny działania TUnŻ SKOK jako bezprawnego. Zgodnie bowiem z zapisami umowy zawieranej z klientem istniała potencjalna możliwość wykorzystania ww. postanowienia, tj. zwolnienia TUnŻ SKOK z odpowiedzialności względem konsumenta z powołaniem się na niejasną przesłankę określoną w przedmiotowej klauzuli. Tymczasem do uznania danej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów wystarczy potencjalne zagrożenie naruszenia interesów konsumentów (patrz: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. akt VI ACa 123/09, wyroki SOKiK z dnia 25 marca 2010 r., sygn. akt XVII AmA 43/09, z dnia 27 lutego 2009 r., sygn. akt XVII AmA 99/08, z dnia 13 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII AmA 26/08).

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie II sentencji decyzji.

### 3) Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, działania przedsiębiorcy opisane w sentencji decyzji mogą naruszać interes konsumentów. Działania te polegają bowiem, co zostało udowodnione, na wykorzystywaniu w relacjach umownych z konsumentami zapisów sprzecznych z obowiązującymi przepisami prawa. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów – wszystkich konsumentów będących klientami TUnŻ SKOK jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nim umowę. Praktyki są więc skierowane do z góry nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów. Oferta handlowa Spółki ma charakter ogólnie dostępny. Tym samym kwestionowane przez Prezesa UOKiK działanie TUnŻ SKOK może naruszać interes nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest zatem, że bezprawne zachowanie Spółki nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, czy indywidualny, ani też grupy takich osób, lecz narusza ono uprawnienia szerokiego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Powyższe wskazuje na naruszenie w przedmiotowej sprawie zbiorowego interesu konsumentów, przez który należy rozumieć prawo wszystkich konsumentów do ukształtowania umowy zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Odnośnie do złożonego przez Spółkę zobowiązania do zaniechania zarzucanych TUnŻ SKOK praktyk należy wskazać, co następuje. Zgodnie z treścią art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Zaniechanie przez Spółkę z dniem 1 października 2011 r. stosowania klauzuli określonej w pkt I sentencji decyzji połączone z wyeliminowaniem tej klauzuli z treści obowiązujących umów powoduje, że złożone przez TUnŻ SKOK zobowiązanie jest bezprzedmiotowe. Wynika to z faktu, iż nie tylko samo naruszenie (stosowanie klauzuli abuzywnej we wzorcu), ale również jego skutki (inkorporowanie tej klauzuli do konkretnych umów) zostały już przez Spółkę usunięte. Tymczasem nakładany przez Prezesa UOKiK w drodze decyzji obowiązek wykonania zobowiązania jest nakierowany na przyszłość i nie może odnosić się do dokonanych już działań przedsiębiorcy. Wskazuje na to art. 28 ust. 3 ww. ustawy, który przewiduje możliwość określenia terminu wykonania zobowiązania, a przede wszystkim jej art. 28 ust. 4 bezwzględnie zobowiązujący Prezesa UOKiK do nałożenia na przedsiębiorcę obowiązku składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. Te okoliczności skłoniły Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia w pkt I sentencji decyzji w oparciu o art. 27 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W zakresie pkt. II sentencji decyzji Prezes Urzędu uznał, że wszelkie okoliczności przemawiały przeciwko przyjęciu zobowiązania Spółki. Należy zauważyć, że przepis art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów daje Prezesowi Urzędu możliwość nałożenia w drodze decyzji obowiązku wykonania złożonego przez przedsiębiorcę zobowiązania. Zatem przyjęcie zobowiązania ma charakter uznaniowy i jest oddane decyzji Prezesa UOKiK. W niniejszej sprawie zarzut postawiony TUnŻ SKOK wskazuje na stosowanie klauzuli abuzywnej, która dotyczy zakresu odpowiedzialności Spółki względem konsumenta, a więc kwestii szczególnie istotnej dla tego ostatniego. Zakwestionowane postanowienie pozbawia konsumentów możliwości ustalenia zakresu odpowiedzialności TUnŻ SKOK w momencie zawierania umowy. Zostało ono sformułowane w sposób niejednoznaczny. Jedynie poprzez przykładowe wyliczenie wskazuje, jakie okoliczności TUnŻ SKOK uznaje za przesłankę wyłączenia jego odpowiedzialności. Tak więc jedynie od woli i interpretacji przedsiębiorcy zależy, czy uzna określone zdarzenie za taką przesłankę. Należy ponownie podkreślić, że znajomość zakresu odpowiedzialności TUnŻ SKOK w momencie zawierania umowy ma dla konsumentów podstawowe znaczenie. Dlatego Spółka powinna w sposób szczególny zadbać o jasne, jednoznaczne określenie tej kwestii we wzorcu umownym. Nieuczynienie tego jest poważnym naruszeniem i uzasadnia odmowę przyjęcia zobowiązania TUnŻ SKOK. Ponadto, tożsamość klauzuli stosowanej przez Spółkę i klauzuli wpisanej do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy nie budzi wątpliwości, wobec czego należy uznać, że okoliczność ta nie wymagała przeprowadzenia dalszego postępowania dowodowego. Kwestia tożsamości została zatem

wykazana, a nie tylko uprawdopodobniona. Dodatkowo, niniejsze postępowanie toczy się przeciwko przedsiębiorcy z ugruntowaną pozycją na rynku usług finansowych, z dużym doświadczeniem w obrocie z konsumentami. Powinien mieć on zatem świadomość spoczywającego na nim obowiązku bieżącego monitorowania rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy i tworzenia wzorców umowy w taki sposób, aby nie zawierały one postanowień abuzywnych. Te okoliczności skłoniły Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia w pkt II sentencji decyzji w oparciu o art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

**Usunięcie trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów**

Zgodnie z art. 26 ust. 2 w zw. z art. 27 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w przypadku wydania decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającej zaniechanie jej stosowania, Prezes Urzędu może w przedmiotowej decyzji określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne określenie środków usunięcia trwających skutków naruszenia. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że oferowany przez TUnŻ SKOK produkt, a tym samym dotyczące go umowy mają z natury rzeczy charakter długoterminowy. Tak więc, w ocenie Prezesa Urzędu, wydaje się niewystarczające dokonanie zmian jedynie we wzorcu umownym, w oparciu o który przedsiębiorca będzie zawierał nowe umowy o prowadzenie IKE. Konieczne jest również wyeliminowanie zakwestionowanych postanowień z zawartych i obowiązujących umów z konsumentami. Ponieważ Spółka w drodze aneksu usunęła z obowiązujących umów ubezpieczenia IKE postanowienie określone w punkcie 2 sentencji postanowienia z 30 stycznia 2012 r. o wszczęciu postępowania, obowiązek usunięcia trwających skutków naruszenia powinien odnosić się jedynie do klauzuli zakwestionowanej w punkcie 3 sentencji ww. postanowienia. Nie można przy tym zgodzić się z wyrażonym przez Spółkę stanowiskiem, iż niekorzystanie przez TUnŻ SKOK w praktyce z tej klauzuli stanowi usunięcie skutków naruszenia. Obowiązywanie tego postanowienia w ramach istniejących umów zawartych z konsumentami umożliwia bowiem Spółce powołanie się na nie w przyszłości.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie III sentencji decyzji.

**Kara pieniężna**

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje Prezes UOKiK w ramach uznania administracyjnego.

Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 ww. ustawy te okoliczności, które Prezes Urzędu winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Podkreślić należy, iż sankcja w postaci nałożenia kary może być na przedsiębiorcę nałożona niezależnie od tego, czy dopuścił się on naruszenia umyślnie, czy też nieumyślnie.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter naruszeń tj. stosowanie postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, Prezes Urzędu uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

Zdaniem Prezesa UOKiK, działania podejmowane przez Spółkę w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej, powinny były uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Pamiętać należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Spółka powinna zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych w taki sposób, by nie doprowadzić do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Okolicznością przemawiającą za zastosowaniem wobec Spółki kary pieniężnej jest fakt, iż jako ubezpieczyciel z dużym doświadczeniem na rynku usług finansowych określając warunki umowne stosowane w obrocie konsumenckim nie może godzić w interesy swoich kontrahentów, a zatem powinna mieć świadomość istnienia rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy oraz konieczności dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w tym rejestrze. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy należy wskazać na co najmniej nieumyślne działanie TUnŻ SKOK.

Podkreślić zatem należy, iż nakładana przez Prezesa Urzędu kara finansowa pełnić powinna funkcje: represyjną, prewencyjną i edukacyjną.

Ustalając wymiar kary należy wziąć przede wszystkim pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymywać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami. Zachodzi zatem konieczność wymierzenia kary o takiej wysokości, która zniechęci przedsiębiorców do stosowania klauzul sprzecznych z prawem oraz niedozwolonych postanowień umownych.

Przychód osiągnięty przez TUnŻ SKOK w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji, liczony jako suma składek przypisanych brutto w roku obrotowym wykazana w technicznym rachunku ubezpieczeń za rok 2011 sporządzonym zgodnie z przepisami o rachunkowości dotyczącymi zakładów ubezpieczeń, wynosi [ … ]. Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść ok. [ … ].

Oszacowanie wysokości kary przebiegało dwuetapowo. Ustalając jej wymiar Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał bowiem oceny wagi stwierdzonych naruszeń i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

Prezes Urzędu uznał zaniechanie przez Spółkę stosowania praktyk wskazanych w punkcie I sentencji decyzji za okoliczność mającą wpływ na wysokość kary pieniężnej. Zaniechanie to nie nastąpiło jednak w odniesieniu do praktyki przypisanej Spółce w punkcie II sentencji decyzji. Dlatego Prezes UOKiK dokonał odrębnego ustalenia kar w stosunku do praktyk przez Spółkę zaniechanych i praktyki, co do której nie stwierdzono zaniechania.

**1) punkt IV ppkt 1 sentencji decyzji**

W punkcie I sentencji decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu postanowień wzorca umowy, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, co daje podstawę do nałożenia na TUnŻ SKOK kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Dokonując oceny wagi stwierdzonych naruszeń wzięto pod uwagę, iż w ramach punktu I sentencji decyzji Spółce przypisano stosowanie jednego postanowienia niedozwolonego. Postanowienie to uprawniało Spółkę do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, co do skuteczności składanych oświadczeń woli oraz przerzucało na konsumenta ryzyko związane z doręczeniami korespondencji. W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienie wskazane w pkt. I sentencji decyzji jest przejawem nierównorzędnego i nierzetelnego traktowania konsumentów. Należy jednak zauważyć, że nabywcami produktu, którego dotyczy naruszenie, są przede wszystkim konsumenci zapobiegliwi, pragnący zabezpieczyć się finansowo na przyszłość, a zatem mający wysoką świadomość ekonomiczną, natomiast sam produkt nie jest konsumentowi niezbędny do codziennego funkcjonowania, lecz stanowi dodatkowe zabezpieczenie przyszłej emerytury.

Przedmiotową klauzulę TUnŻ SKOK stosowało od 1 września 2004 r. do 30 września 2011 r. Za początek stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w tym zakresie przyjęto jednak datę następującą po dniu dokonania wpisu do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, pod numerem 1207, klauzuli, z którą tożsame jest ww. postanowienie, tj. 12 lipca 2007 r. Zatem TUnŻ SKOK stosowało zakazaną praktykę długotrwale, przez ponad cztery lata.

Podsumowanie wagi stwierdzonego w pkt I sentencji decyzji naruszenia pozwoliło Prezesowi Urzędu na ustalenie kwoty bazowej na poziomie **[ … ] %** przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r., czyli w wysokości [ … ].

**[ … ].**

Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu uznał za uzasadnione nałożenie na TUnŻ SKOK **kary pieniężnej w wysokości 8 590 zł** (słownie: osiem tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt złotych), co stanowi ok. [ … ] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r. i ok.[ … ] % kary maksymalnej.

Wobec powyższego należało orzec jak w pkt IV ppkt 1 sentencji decyzji.

**2) punkt IV ppkt 2 sentencji decyzji**

W punkcie II sentencji decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy, co daje podstawę do nałożenia na TUnŻ SKOK kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zakwestionowana przez Prezesa UOKiK klauzula wskazana w punkcie II sentencji decyzji pozbawia konsumentów możliwości ustalenia zakresu odpowiedzialności TUnŻ SKOK w momencie zawierania umowy. Wymaga raz jeszcze podkreślenia, że informacja na ten temat ma podstawowe znaczenie dla konsumentów. Dlatego Spółka powinna w sposób szczególny zadbać o jasne, jednoznaczne określenie tej kwestii we wzorcu umownym. Nieuczynienie tego stanowi, w ocenie Prezesa Urzędu ciężkie naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Należy jednak zauważyć, że nabywcami produktu, którego dotyczy naruszenie, są przede wszystkim konsumenci zapobiegliwi, pragnący zabezpieczyć się finansowo na przyszłość, a zatem mający wysoką świadomość ekonomiczną, natomiast sam produkt nie jest konsumentowi niezbędny do codziennego funkcjonowania, lecz stanowi dodatkowe zabezpieczenie przyszłej emerytury.

Oceniając długotrwałość stosowania zakazanej praktyki Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że postanowienie, z którym zbieżna jest klauzula wskazana w punkcie II sentencji decyzji, zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień wzorców umowy dopiero w dniu 19 września 2011 r. (wyrok SOKiK z 6 kwietnia 2011 r., sygn. akt: XVII AmC 144/10, nr wpisu 2522). Dlatego, mimo że Spółka wykorzystuje zakwestionowaną klauzulę co najmniej od dnia 1 lipca 2011 r., jako datę początkową stosowania zakazanej praktyki Prezes UOKiK ustalił 20 września 2011 r. TUnŻ SKOK stosowało tę praktykę przez ponad rok, co należy ocenić jako działanie długotrwałe.

Podsumowanie wagi naruszenia pozwoliło Prezesowi Urzędu na ustalenie kwoty bazowej na poziomie **[ … ] %** przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r., czyli w wysokości [ … ] zł.

[…] Uwzględniając powyższe, Prezes Urzędu uznał za uzasadnione nałożenie na TUnŻ SKOK **kary pieniężnej w wysokości 25 769 zł** (słownie: dwadzieścia pięć tysięcy siedemset sześćdziesiąt dziewięć złotych), co stanowi ok. [ … ] % przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2011 r. i ok. [ … ] % kary maksymalnej.

Wobec powyższego należało orzec jak w pkt IV ppkt 2 sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie nr:

NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000

**Umorzenie postępowania w pkt. V sentencji decyzji**

Zgodnie z art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. 2000 r., Nr 98, poz. 1071 ze zm.; dalej: k.p.a.), gdy postępowanie administracyjne z jakiejkolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Umorzenie postępowania na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie, ponieważ brak podstaw do rozstrzygnięcia sprawy co do jej istoty. Dalsze prowadzenie postępowania w takim przypadku stanowiłoby o jego wadliwości, mającej istotny wpływ na wynik sprawy. Podkreślić przy tym należy, iż przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, co zostanie ujawnione w toczącym się postępowaniu, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organami administracyjnymi. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) podniósł, że bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia.

W niniejszej sprawie TUnŻ SKOK został postawiony zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, polegającej na stosowaniu we wzorcu umownym wykorzystywanym przy zawieraniu umów o prowadzenie indywidualnych kont emerytalnych postanowienia o treści:

> *„Zmiana wysokości opłat nie powoduje zmiany warunków, na jakich umowa o prowadzenie IKE została zawarta i nie wymaga zmiany umowy o prowadzenie IKE”,*

które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. $479^{45}$ k.p.c.

Po przeprowadzeniu, w toku postępowania administracyjnego, dalszej analizy materiału dowodowego w sprawie należy stwierdzić, iż zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie nie jest tożsame z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod numerem 2262 i 2267, a co za tym idzie nie stanowi praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Prezes Urzędu uznał, że postanowienie wzorca o nazwie *„Ogólne warunki indywidualnego ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne”* o treści *„Zmiana wysokości opłat nie powoduje zmiany warunków, na jakich umowa o prowadzenie IKE została zawarta i nie wymaga zmiany umowy o prowadzenie IKE”* dotyczyło wyłącznie zmian wysokości opłat dokonywanych w ramach tzw. indeksacji, o której mowa w art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 11, poz. 66 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem zakład ubezpieczeń może dokonywać indeksacji składki ubezpieczeniowej oraz innych opłat pobieranych od ubezpieczającego lub należnych ubezpieczającemu z tytułu zawartej umowy, pod warunkiem przedstawienia w umowie ubezpieczenia metod i terminów, według których dokonuje się indeksacji. Ponieważ we wzorcu *„Ogólne warunki indywidualnego*

*ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym - Indywidualne Konto Emerytalne"* oprócz zakwestionowanej klauzuli znajdowało się również postanowienie w brzmieniu: *„Zmiana wysokości opłaty może być przeprowadzona nie częściej niż jeden raz w roku kalendarzowym i nie może być dokonana o wskaźnik wyższy od półtorakrotności średniorocznego wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych za ostatni rok kalendarzowy w stosunku do roku poprzedniego, opublikowanego w komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Monitorze Polskim"* (§ 27 ust. 2), Prezes UOKiK ocenił, że warunki określone w art. 18 ust. 5 ustawy o działalności ubezpieczeniowej zostały spełnione.

Jednocześnie należy zauważyć, że zakazane przez SOKiK przywołane przez Prezesa UOKiK postanowienia niedozwolone dotyczą dokonywanej przez bank dowolnej zmiany wysokości opłat i pozbawienia z tego tytułu konsumenta uprawnienia do wypowiedzenia umowy w przypadku braku zgody na zmianę opłat, a nie, jak to ma miejsce w przedmiotowej sprawie – szczególnego rodzaju zmiany opłat, mianowicie przewidzianej w art. 18 ust. 5 ustawy o działalności ubezpieczeniowej indeksacji.

Tym samym powołane wyżej postanowienia – w ocenie Prezesa UOKiK – nie są tożsame.

Z tego względu konieczne stało się umorzenie w tym zakresie postępowania w trybie art. 105 § 1 k.p.a.

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie V sentencji decyzji.

**Pouczenie:**

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. $479^{28}$ § 2 k.p.c. od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Dyrektor

Delegatury UOKiK w Warszawie

*/podpis/*

Otrzymuje: